

VIETNAM BULLETIN

50 ct

Tweede jaargang no. 8, 16 september 1967.

**mc namara's muur
ook door laos?**

Verschijnt om de 14 dagen
 Redactie: M. van Dullemen
 W. de Graaff
 Tineke Nijenhuis
 Queenie Stevens

Redactie/administratieadres:
 Vietnam Bulletin
 p/a ASVA
 Weesperstraat 51, Amsterdam
 Gironummer 1 2811 98, tnv Vietnam Bulletin
 Abonnement f 5,- per half jaar; los nr f 0,50
 Buitenland f 7,- per half jaar

PLANNEN OM McNAMARA'S 'MUUR' OOK DOOR LAOS DOOR TE TREKKEN

door David Welsh (Ramparts, juli 1967)

Op 8 september maakte de Amerikaanse minister van Defensie, McNamara, bekend dat de Amerikaanse regering besloten had een barrière te bouwen tussen Noord- en Zuid-Vietnam ten zuiden van de gedemilitariseerde zone (zie kaartje VB II, 5 - 5-8-67). McNamara gaf geen antwoord op de vraag of deze barrière ook doorgetrokken zou worden door Laos. David Welsh geeft in onderstaand artikel een overzicht wat er zoal aan plannen met Laos in het Pentagon bestaan.

Op een feest van jonge Amerikanen in Vientiane hoorde ik voor het eerst van het in omloop zijnde Amerikaanse plan om Laos binnen te vallen. Ik stond bij twee nuchtere jongemannen van de Internationale Vrijwilligers Hulpdienst en een veel te nuchtere brunette met een pruilmondje. Ze spraken over politiek - oorlogspolitiek. "Neem nu de weg Savannakhet-Tchepone. We moeten meer mensen in de gebieden langs die weg hebben." De jongeman met een bleek gezicht en een bril op sprak met overtuiging en groot gezag. "Die weg moet kost wat kost beschermd worden, en ik bedoel de hele weg tot aan de grens. We kunnen nergens van die weg wegtrekken. Als Thaise troepen door Laos gaan trekken, moet de weg veilig zijn." Zijn metgezellen stemden daar ernstig mee in. De weg moest beveiligd worden anders zouden die Thaise troepen niet naar de Vietnamese grens kunnen oprukken zonder aanzienlijke verliezen. Thaise troepen? Door Laos naar de Vietnamese grens?

Dit was niet de laatste keer dat ik een gesprek zou horen over een invasie van Zuid-Laos. Ik hoorde het in brokstukken van andere Amerikanen, van een buitenlander werkzaam op de ambassade, van westerse diplomaten, van de vertegenwoordiger in Vientiane van de door communisten geleide Pathet Lao, van een vertegenwoordiger van de Thaise regering, en van jonge officieren uit generaal Westmoreland's staf in Saigon. Voor wat betreft de aan te wenden strijdmethode varieerden de berichten van een invasie door Thaise troepen, met steun vanuit de lucht van het koninklijke Laotiaanse leger en de CIA, tot een gezamenlijke aanval van Amerikaanse en Thaise grondtroepen onder dekking van hun luchtmachten. Voor wat betreft het doel van de invasie stemden de mededelingen overeen: beheersing van weg nr 9, van Savannakhet naar Tchepone en Dong Ha, net beneden de GDZ (gedemilitariseerde zone) in Zuid-Vietnam. Weg nr 9 is een slechte modderige weg in Laos, maar niettemin een van de twee hoofdwegen die Thailand verbinden met de Zuidchinese zee. De andere, weg nr 12, loopt van Thakhek oostwaarts de bergen in, over de Mu Gia-pas tot in Noord-Vietnam. Wat de verdere doeleinden betreft, varieerden de berichten: het doel zou zijn een corridor te krijgen door Laos naar Zuid-Vietnam, om zo de Pathet Lao in tweeën te splitsen en de bezetting voor te bereiden van al het door de Pathet Lao beheerste gebied ten zuiden van Thakhek. Als deze tactiek begeleid zou worden door de - ook algemeen voorspelde - bezetting van delen van noordoostelijk Cambodja, zou deze het de Verenigde Staten mogelijk maken om door het Bevrijdingsfront in Zuid-Vietnam beheerste gebieden vanuit het westen aan te vallen. Dit kan dan misschien passen in de militaire strategie van het Pentagon voor Zuidoost-Azië, maar op zijn minst totdat grote troepenmachten zouden kunnen worden aangevoerd om bolwerken van de Pathet Lao in de zuidoostelijk gelegen provincies te bestoken, zou een invasie in Laos met het beperkte doel een brede corridor ten noorden en ten zuiden van weg nr 9 te verkrijgen, door de Amerikaanse burgers gemakkelijker geaccepteerd worden. Een Amerikaanse 'muur' zou het afgrenzen van de GDZ en van de noord-zuid routes in Zuidoost-Laos vergemakkelijken en zou de versterking en bevoorrading van Noordvietnamese geregelde troepen in het zuiden beperken. Bovendien zou de mogelijkheid om troepen en voorraden in de nauwe flessehals bij de GDZ vanuit het westen aan te voeren, nuttig zijn in geval van een Amerikaanse of geallieerde invasie in het zuiden van Noord-Vietnam.

Wat de uiteindelijke doeleinden ook mogen zijn, het lijkt geen twijfel dat de Verenigde Staten

reeds lang serieus denken aan een militaire bezetting van Laotiaans grondgebied. Als men zich op het standpunt stelt van degenen die de militaire plannen maken, kan men met enige moeite verschillende motieven voor een dergelijk plan onderscheiden.

In de eerste plaats: in alle plannen om de naar schatting 30.000 man geregelde Noordvietnamese troepen in Zuid-Vietnam af te snijden en te isoleren, is de weg Savannakhet-Dong Ha van het grootste belang. Als men die weg zou kunnen beheersen (wat twijfelachtig is), zouden troepen, tanks en voorraden in grote hoeveelheden door Laos kunnen trekken, om niet alleen de noord-zuid verbindingen in Laos, maar ook de GDZ min of meer af te sluiten (pogingen die tot nu toe ondernomen zijn om de GDZ af te sluiten, werden belemmerd door het feit dat Zuid-Vietnam op die plaats zeer smal is, en door het feit dat men afhankelijk is van aanvoer door de lucht). De weg Thakhek-Nhommarath (weg nr 12) naar de Mu Gia-pas en verder naar Noord-Vietnam zou, als hij kon worden beveiligd, belangrijk zijn voor een toekomstige invasie in Noord-Vietnam; belangrijk vooral om de Mu Gia te beheersen en de vijand de toegang te ontzeggen. Maar het is daar moeilijk terrein en niemand kan zich voorstellen dat de Verenigde Staten daar gemakkelijk succes zouden kunnen behalen. Een invasie van het uiterste zuiden van Laos, het noorden en noordoosten van het Bolovens Plateau, zou inderdaad de militaire positie van de Amerikanen ten opzichte van het Bevrijdingsfront verbeteren - een invasie van noordoostelijk Cambodja zou dat ook -, want hierdoor krijgen de Verenigde Staten de mogelijkheid tot aanvallen vanuit het westen.

Door de bezetting van zuidelijk Laos zouden de Verenigde Staten - afgezien van het strategisch effect op de strijd in Zuid-Vietnam - de beheersing krijgen over een centrale gordel van Thailand tot de Zuidchinese Zee, waardoor het gevechtsterrein in tweeën zou worden verdeeld - voorzover die bezetting van Laos de Verenigde Staten óók in staat zou stellen aangrenzende stroken van Zuid-Vietnam te beheersen. Zo zouden wij een eigen 'Berlijnse muur' krijgen. Onlangs heeft het Pentagon een paar proefballonnetjes opgelaten door vrienden bij de Los Angeles Times en Newsweek een dergelijk plan te laten opperen. En dit idee heeft steun gevonden binnen de gelederen van de 'duiven' in de Senaat. Senator Mike Mansfield voorspelde half april dat het vormen van een versterkte barrière langs de zuidelijke rand van de GDZ om de stroom Noordvietnamese troepen naar het zuiden te stuiten, "de noodzaak zou wegnemen voor... de bombardementen op Noord-Vietnam". De Voice of America meldde dat Mansfield gezegd had dat de barrière tot in Laos zou worden doorgetrokken "als dat land het toestaat".

Spreeken over het doortrekken van de 'barrière' tot in Laos "als dat land het toestaat", is wel de naïefste opmerking van het jaar: zelfs als het de Amerikanen gunstig gezinde, 'neutralistische' koningsgezinde Vientiane ermee akkoord zou gaan, dan zouden de Pathet Lao en de Noordvietnamezen, die het gebied beheersen waardoor de 'barrière' zou moeten lopen, het zeker niet "toestaan". Tenuitvoerlegging van Mansfields voorstel zou een invasie in Laos noodzakelijk maken en zou betekenen dat wij ons in nog een Aziatisch strijdtoneel in moeilijkheden zouden storten. De volgende dag zei Mansfield in de Senaat dat het vormen van een verdedigingslinie langs de GDZ tot in Laos "een keerpunt in de oorlog zou kunnen betekenen". Hij herinnerde aan premier Ky's voorstel om langs de GDZ versterkingen aan te brengen om infiltratie tegen te gaan. Mansfield zei te hopen dat men zijn vroegere idee in overweging zou nemen om de verdedigingslinie door te trekken, niet alleen 45 tot 50 mijl langs de GDZ maar ook nog 125 mijl in Laos (ofwel ongeveer tot de grens met Thailand). Senator Frank Church van Idaho, een andere bekende 'duif', heeft ook onlangs lippendienst bewezen aan dit plan van een 'Berlijnse muur'.

Of en wanneer het plan zal worden uitgevoerd, hangt af van een aantal moeilijk te beoordelen factoren. De belangrijkste is hoe wij de Laotianen zullen aanpakken - want dit plan zou betekenen dat de Geneefse akkoorden van 1962 waardeloos zouden worden, die tot nu toe zeer nuttig voor de Verenigde Staten zijn geweest (door een 'neutralistische' dekmantel te verschaffen voor onze militaire infiltratie in Laos). Een openlijke invasie zou natuurlijk diplomatieke en binnenlandse moeilijkheden van zeer ernstige aard veroorzaken. John Randolph, die het plan in de Los Angeles Times opperde, meende dat de Laotiaanse 'regering' een 'verzoek' tot de Verenigde Staten zou kunnen richten om een grote weg aan te leggen via Laos door Vietnam naar de zee - als dan de communisten zouden aanvallen, zouden wij alleen maar een ontwikkelingsproject van onze ontwikkelingshulp verdedigen.

De voorbereidingen

Er zijn voorbereidingen getroffen om nog dit jaar een invasie in Laos te kunnen uitvoeren,

of in de eerste maanden van 1968 - hoewel de regentijd een beperkende factor is, die in principe alle veelomvattende operaties tussen eind mei en november zeer moeilijk maakt. In Zuid-Laos zijn sinds half januari 1967 de door de Verenigde Staten geleide grond- en luchtoperaties geïntensiveerd - in het bijzonder langs weg nr 9 - langs de weg Thakhek-Mu Gia en in het dal van de Bang Fai, die ook oostwaarts naar de Mu Gia leidt. Het aantal luchtaanvallen vanuit Thaise bases op zuidelijk Laos alleen al is nu (juni 1967) ruwweg 100 per dag. Het verzet van de Pathet Lao, gesteund door Noordvietnamese kaders en troepen, is opgeleid om deze dreiging het hoofd te bieden. In Thailand geven Amerikaanse 'Special Forces' en andere militaire adviseurs op het ogenblik aan meer dan 10.000 Thaise soldaten een spoedcursus in anti-guerrilla oorlogvoering. Vrijwilligers stromen naar de kampen in Lopburi en in het noordoosten, en geen wonder: een gewoon soldaat in dit 'speciale' leger kan \$ 150 per maand verdienen, en een officier \$ 1500 - fantastische lonen voor Thailand. Als deze huurlingen worden ingezet in Laos zullen ze waarschijnlijk het uniform van het Koninklijke Laotiaanse Leger dragen, net als de Thais die de training van de 'Special Forces' in Laos zelf ondergaan. Amerikaanse luchtmachtpiloten leiden Thais op - ook in spoedcursussen - in het vliegen met helikopters en T-28 jachtbommenwerpers, die betrouwbaar zijn gebleken in jungle- en bergoperaties. De training in de T-28 vindt plaats vanaf een vliegveld buiten Sakon Nakhon en andere vliegvelden in het noordoosten van Thailand. Air America van de CIA is ook bezig: in februari en maart zetten mensen van Air America een centrum op om Thaise piloten op te leiden voor het vliegen met kleine transportvliegtuigen over vijandig en moeilijk terrein. Bovendien lijkt de door de Verenigde Staten gefinancierde wegeaanleg in het noordoosten erop gericht te zijn om vervoer van troepen en materiaal naar de grens met Zuid-Laos te vergemakkelijken. Er is voorrang gegeven aan de verbetering van de weg van de geweldige Amerikaanse basis in Udon Thani naar Sakon Nakhon, en de wegen van daar naar Nakhon Phanon (over de Mekong vanuit Thakhek) en naar Mukdahan (over de rivier vanuit Savannakhet).

Deze maatregelen zijn duidelijk niet bedoeld om de nog prille, door communisten geleide opstand in het noordoosten van Thailand te bestrijden, tenminste nu nog niet; er zijn weinig doelen in het noordoosten voor bombardementen, als ze er al zijn, en er zijn weinig beroeps-guerrilla's te bestrijden. Het is nog niet duidelijk of de 'speciaal' opgeleide soldaten in Thailand bestemd zijn om in Vietnam, of in Laos, of beide, te vechten. Maar Thaise infanteristen, piloten en artilleristen strijden nu al in het noorden van midden Laos, en Thaise officieren voeren nu reeds als militaire 'adviseurs' bevel over Laotiaanse eenheden. De aanwezigheid van Thaise troepen in Laos werd voor het eerst in januari 1966 gerapporteerd door Richard Dudman van de St. Louis Post-Dispatch. Het ministerie van Buitenlandse Zaken ontkende iets te weten van de aanwezigheid van Thais daar, maar volgens Dudman waren medewerkers van het departement van Defensie "volledig op de hoogte". Verder hebben Thaise soldaten, door de 'Special Forces' opgeleid, strooptochten ondernomen bij de noordwestgrens van Cambodja. (Deze soldaten moeten niet verward worden met het 2400 man sterke Koninklijk Thais Queens Cobras Vrijwilligers Regiment, dat voor de helft bestaat uit in Vietnam gelegerde troepen en voor de andere helft uit dienstplichtigen.) Laos is een bijzonder geschikt strijdtoneel voor de Thais: ze spreken vrijwel dezelfde taal als de Lao's, lijken uiterlijk op hen en hebben een geschiedenis van gewapende interventie in dat land achter zich. Een officier van het Thaise leger vertelde mij dat hij met verlangen uitzag naar gevechten in de oorlogen naast de deur, omdat dat zijn troepen "de ervaring zou geven, noodzakelijk om onze eigen communisten onder de duim te krijgen wanneer de tijd daarvoor komt". Reeds lang zijn voorbereidingen getroffen voor sterke luchtdkking in geval van een invasie in Laos. En de B-52's, en in Thailand gestationeerde jachtbommenwerpers, zullen naar men verwacht doorgaan met hun zware bombardementen, beschietingen, oogstvergiftiging en ontbladering van het oerwoud in Zuid-Laos - invasie of geen invasie.

Beknopte geschiedenis van het plan voor een invasie in Laos

Ondanks de uitgebreide maatregelen om een openlijk inzetten van troepen in Laos mogelijk te maken, is er geen zekerheid dat deze gedragslijn zal worden gevolgd. De afgelopen zes jaar hebben dergelijke invasieschema's op het punt gestaan uitgevoerd te worden, maar steeds dwongen diplomatieke en politieke overwegingen tot uitstel, tot verdriet van het Pentagon. Het idee het land te verdelen en in het zuiden een 'vrij' Laos te vormen, werd in Washington geboren in de jaren vijftig, toen de positie van de rechtse generaal Phoumi Nosavan en zijn zwaar door de CIA gesubsidieerde leger steeds meer verslechterde. Maar er

werd niet serieus over gedacht tot 1961-62, toen de Verenigde Staten voor de totale nederlaag van Phoumi's leger stonden en het vooruitzicht van een volledige machtsovername door de Pathet Lao en de neutralisten. Het enige alternatief leek het deelnemen van de Pathet Lao aan een coalitieregering, wat de Verenigde Staten later - althans tijdelijk - moesten aanvaarden.

Door de invasie zou een corridor tussen Thailand en Zuid-Vietnam gevormd moeten worden door bezetting van geheel Laos ten zuiden van Thakhek, gevolgd door het instellen van één militair opperbevel voor deze drie landen. Men overwoog het zo ernstig, dat president Kennedy - die in die tijd beloften deed van Amerika's "sterke en onvoorwaardelijke steun voor het vormen van een neutraal en onafhankelijk Laos" - senator J. William Fullbright en zijn Commissie voor Buitenlandse Zaken benaderde en om advies vroeg. Moeten wij 50.000 man troepen inzetten, vroeg de president, om een corridor te vormen in Laos? Fullbright en de commissie verklaarden zich ertegen: een dergelijke handelwijze zou niet alleen een flagrante schending betekenen van de Geneefse akkoorden van 1954, die wij niet hadden ondertekend maar wel beloofd hadden na te komen, maar zou ook de besprekingen torpederen, die toen in Zwitserland gevoerd werden over neutralisatie van Laos. Het gevolg was dat men van het plan afzag: de Geneefse akkoorden van 1962 werden ondertekend (hierin werd bepaald dat er een coalitie van drie partijen zou komen) - en bijna onmiddellijk begonnen de Amerikaanse ambassade en de CIA ze te ondermijnen. "En dat was de laatste keer", zei Fullbright later tegen een collega, "dat een president deze commissie raadpleegde inzake de politiek in Zuid-oost Azië." Het besluit het plan te laten varen bekoelde de ijver van de pleiters niet. In Saigon, Vientiane en Washington werden in de tweede helft van 1962 en in 1963 voorstellen gedaan en herzien. Het grote strijdpunt was of men tot een oost-west verdeling van de strijdkrachten zou moeten komen - waarbij de Pathet Lao het oosten zou beheersen, en rechtse krachten de westgrens met Thailand - of dat men voor een noord-zuid verdeling zou kiezen, met een 'vrije' Laotiaanse regering in het zuiden, gezeteld in Savannakhet, en een 'neutralistisch' regiem onder toezicht van Amerika rondom de strategisch belangrijke Vlakte der Kruiken in het noorden.

De noord-zuid strategie, en alles wat daarvoor noodzakelijk zou zijn, werd weer verworpen, ten dele omdat een Amerikaanse invasie van het zuiden vrijwel zeker een poging van de Pathet Lao en de Noordvietnamezen zou uitlokken door te stoten tot de Mekong in het noorden, waarbij de Thaise grens zou worden bedreigd. In plaats daarvan besloten de Amerikaanse bewindvoerders de wankel status quo te handhaven, waarbij zij zich voordeden als de verdedigers van Laos' neutraliteit en tegelijkertijd een staatsgreep voorbereidden in Vientiane, de moord organiseerden op Pathet Lao- en links-neutralistische leiders, en een door de Verenigde Staten gesteunde militaire actie om de Vlakte der Kruiken te veroveren. Het idee van een invasie werd in 1965 opnieuw uit de kast gehaald, na de beslissing om zich in te stellen op een volledige oorlog in Vietnam. Deze keer was het plan twee Amerikaanse divisies naar Laos te zenden, om Laos doormidden te snijden langs een lijn lopend van Thakhek aan de Mekong naar de haven van Dong Hoi in Noord-Vietnam. Tegen het einde van het jaar wist vrijwel geheel officieel Vientiane ervan, en ook dat het plan deze keer de officiële goedkeuring van Washington had. (Volgens een Laotiaanse bron vertelde senator Stuart Symington een vriend tijdens een bezoek aan Azië dat het plan "op dat ogenblik definitief werd overwogen", waaraan hij vreemd genoeg toevoegde, "in geval van een Chinese aanval op Laos" - wat wel heel onwaarschijnlijk was.)

De Amerikaanse basis in Korat in Thailand werd plotseling het toneel van een uitzonderlijke versterking van troepen, tanks en ander materiaal, waaronder ook de uitrusting om bruggen te slaan, noodzakelijk voor operaties in Laos. Uit Korat lekte uit: de versterking was voor Laos. De dag van de invasie leek op handen te zijn, en de Laotiaanse regering was vertwijfeld. Eerste minister Souvanna Phouma, die eens een heldhaftige poging had gedaan om zijn land voor Amerikaanse overheersing te behoeden en zijn neutraliteit te bewaren, maar die

ADVERTENTIEFONDS

BIJ EEN GROOT DEEL VAN HET NEDERLANDSE KRANTENLEZENDE PUBLIEK IS HET VIETNAM BULLETIN NOG VRIJWEL GEHEEL ONBEKEND. OM DAARIN VERANDERING TE BRENGEN HEEFT DE REDAKTIE BESLOTEN EEN UITGEBREIDE ADVERTENTIECAMPAGNE TE BEGINNEN OM HET BULLETIN GROTERE BEKENDHEID TE GEVEN. ER ZIJN REEDS EEN AANTAL BLADEN GESELECTEERD. ALLEEN ONTBREEKT HET NOODZAKELIJKE GELD OM DEZE CAMPAGNE TE FINANCIEREN. WIJ VERZOEKEN ONZE LEZERS DIE DAARTOE IN STAAT ZIJN EEN BIJDRAGE TE STORTEN OP ONZE GIRO 1281198 MET VERMELDING 'ADVERTENTIEFONDS'.

ADMINISTRATIE VIETNAM BULLETIN

nu in feite een gevangene van Amerika was, trad eindelijk op. Openlijke Amerikaanse schending van de Geneefse akkoorden, gevoegd bij onze lange geschiedenis van verzwegen schendingen, zou zijn positie onhoudbaar maken. Een openlijke invasie zou de laatste schijn van neutraliteit van de koninklijke Laotiaans-Amerikaanse regering vernietigen.

Op 25 december schreef Souvanna aan Associated Press dat de invasie zou kunnen leiden tot een wereldoorlog, aangezien die een schending betekende van Laos' neutraliteit, waarvoor 13 landen zich in Genève garant hadden gesteld. "Zolang ik aan het hoofd sta van de regering", schreef hij, "zal ik mijn land niet in dit avontuur betrekken." Washington had een dergelijke onafhankelijke houding van de prins niet voorzien. Zelfs rechtse elementen in de regering, waaronder vele generaals uit Savannakhet, keerden zich tegen het invasieplan: een werkelijke oorlog in Laos zou hun zakelijke belangen kunnen schaden. De Pathet Lao maakte al sinds april 1963 geen deel meer uit van de regering, toen de CIA de moord op de neutralistische minister van Buitenlandse Zaken Quinim Pholsena organiseerde, en een poging deed prins Soupanouvong en Phoumi Vongvichit, de twee Pathet Lao-ministers, uit de weg te ruimen. De onverwacht sterke oppositie van onze Laotiaanse bondgenoten tegen het invasieplan, en diplomatieke druk van Frankrijk en de Sovjet-Unie dwongen Washington de zaak te herzien, en uiteindelijk van deze plannen af te zien. Zo was de situatie begin 1966, toen reizend ambassadeur Averell Harriman een verrassende omweg maakte naar Vientiane, om Souvanna Phouma te verzekeren dat er "geen sprake was van een Amerikaanse invasie". Hij zei ook dat er geen Amerikaanse troepen in Laos zouden worden ingezet, maar dat was niet geheel waar, want er waren toen, en er zijn nu nog, duizenden VS-soldaten in Laos - veilig in burgerkleding.

"Het Amerikaanse invasieplan was volkomen zinloos", vertelde prins Souvanna me onlangs. "Het was infantiel. Een bezetting van Laotiaans gebied met zijn bergen en dichte wouden, zou geen werkelijk nut hebben voor de Amerikaanse oorlogsinspanningen in Vietnam. Bovendien zou een invasie van het zuiden de uitlevering betekenen van het noorden van Laos aan de communisten, en daar zou Thailand zich weer zorgen over moeten maken. Van welk standpunt je het ook bekijkt, het was een dolzinnig plan."

Enkele bezwaren

Toch drong Westmoreland afgelopen herfst nog aan op het aanvaarden van een plan om Zuid-Laos te bezetten, als onderdeel van een algemene intensivering van de oorlog - afhankelijk van 'passende' versterkingen. Westmoreland pleitte ook voor meer gevechtstroepen, toestemming om mijnen te leggen in rivieren en havens, en meer bombardementen op het Noorden en het Zuiden. De generaal redeneerde dat als je het Noorden het vuur na aan de schenen legde, de invasie in Laos veilig kon worden uitgevoerd; dan zouden de Verenigde Staten een betere positie hebben om Zuid-Vietnam af te grendelen, en troepenbewegingen en aanvoer van voorraden naar de Vietcong door de GDZ en door Laos te beperken. Deze inlichtingen werden mij verschaft door lagere officieren van de Generale Staf in Saigon, die zich tegen het plan keerden. Ze hadden gehoord dat het ministerie van Buitenlandse Zaken tegen het plan was, dat er grote tegenstellingen over bestonden onder de hogere officieren in Saigon en ook binnen het Pentagon. Ze vertelden dat Westmoreland duidelijk had gemaakt dat hij alleen achter het plan stond als hem voldoende versterkingen zouden worden gegeven, om het uit te kunnen voeren zonder verzwakking elders. De bronnen verschaften geen opheldering over de vraag of ook Thaise troepen betrokken zouden zijn bij de voorgenomen invasie. Laotianen en Europeanen die op de hoogte zijn van de natuurlijke en politieke jungles van Laos, zeggen dat het plan nu even dom is als een jaar geleden, zelfs als Amerikaanse troepen door Thaise vervangen worden. Militair zou het betekenen dat de Pathet Lao-soldaten en partizanen op eigen terrein zouden vechten, waar een sympathiserende bevolking hen zou steunen. Bij de laatste redelijk vrije verkiezingen in dat land, in 1958, behaalden de Neo Lao Haksat (politieke afdeling van de Pathet Lao) en een verwante links-neutralistische partij 62% van de te bezetten zetels in de Nationale Vergadering; het antwoord van de Verenigde Staten op deze uitslag was beëindiging van de kolossale maandelijkse subsidie aan de Laotiaanse regering en tegelijkertijd vergroting van de stroom wapens en geld naar de rechtse generaals. Als direct gevolg van deze Amerikaanse maatregel was de regering gedwongen af te treden en Pathet Lao-ministers werden uit de kortstondige coalitie verwijderd. Sinds die tijd is met de jaren de aanhang van de Pathet Lao gegroeid. En het Pentagon is nog steeds de allervoornaamste recruteringsagent van de Pathet Lao. Dit volk is verbitterd door de onophoudelijke Amerikaanse bombardementen op hun dorpen,

nu in feite een gevangene van Amerika was, trad eindelijk op. Openlijke Amerikaanse schending van de Geneefse akkoorden, gevoegd bij onze lange geschiedenis van verzwegen schendingen, zou zijn positie onhoudbaar maken. Een openlijke invasie zou de laatste schijn van neutraliteit van de koninklijke Laotiaans-Amerikaanse regering vernietigen.

Op 25 december schreef Souvanna aan Associated Press dat de invasie zou kunnen leiden tot een wereldoorlog, aangezien die een schending betekende van Laos' neutraliteit, waarvoor 13 landen zich in Genève garant hadden gesteld. "Zolang ik aan het hoofd sta van de regering", schreef hij, "zal ik mijn land niet in dit avontuur betrekken." Washington had een dergelijke onafhankelijke houding van de prins niet voorzien. Zelfs rechtse elementen in de regering, waaronder vele generaals uit Savannakhet, keerden zich tegen het invasieplan: een werkelijke oorlog in Laos zou hun zakelijke belangen kunnen schaden. De Pathet Lao maakte al sinds april 1963 geen deel meer uit van de regering, toen de CIA de moord op de neutralistische minister van Buitenlandse Zaken Quinim Pholsena organiseerde, en een poging deed prins Soupanouvong en Phoumi Vongvichit, de twee Pathet Lao-ministers, uit de weg te ruimen. De onverwacht sterke oppositie van onze Laotiaanse bondgenoten tegen het invasieplan, en diplomatieke druk van Frankrijk en de Sovjet-Unie dwongen Washington de zaak te herzien, en uiteindelijk van deze plannen af te zien. Zo was de situatie begin 1966, toen reizend ambassadeur Averell Harriman een verrassende omweg maakte naar Vientiane, om Souvanna Phouma te verzekeren dat er "geen sprake was van een Amerikaanse invasie". Hij zei ook dat er geen Amerikaanse troepen in Laos zouden worden ingezet, maar dat was niet geheel waar, want er waren toen, en er zijn nu nog, duizenden VS-soldaten in Laos - veilig in burgerkleding.

"Het Amerikaanse invasieplan was volkomen zinloos", vertelde prins Souvanna me onlangs. "Het was infantiel. Een bezetting van Laotiaans gebied met zijn bergen en dichte wouden, zou geen werkelijk nut hebben voor de Amerikaanse oorlogsinspanningen in Vietnam. Bovendien zou een invasie van het zuiden de uitlevering betekenen van het noorden van Laos aan de communisten, en daar zou Thailand zich weer zorgen over moeten maken. Van welk standpunt je het ook bekijkt, het was een dolzinnig plan."

Enkele bezwaren

Toch drong Westmoreland afgelopen herfst nog aan op het aanvaarden van een plan om Zuid-Laos te bezetten, als onderdeel van een algemene intensivering van de oorlog - afhankelijk van 'passende' versterkingen. Westmoreland pleitte ook voor meer gevechtstroepen, toestemming om mijnen te leggen in rivieren en havens, en meer bombardementen op het Noorden en het Zuiden. De generaal redeneerde dat als je het Noorden het vuur na aan de schenen legde, de invasie in Laos veilig kon worden uitgevoerd; dan zouden de Verenigde Staten een betere positie hebben om Zuid-Vietnam af te grendelen, en troepenbewegingen en aanvoer van voorraden naar de Vietcong door de GDZ en door Laos te beperken. Deze inlichtingen werden mij verschaft door lagere officieren van de Generale Staf in Saigon, die zich tegen het plan keerden. Ze hadden gehoord dat het ministerie van Buitenlandse Zaken tegen het plan was, dat er grote tegenstellingen over bestonden onder de hogere officieren in Saigon en ook binnen het Pentagon. Ze vertelden dat Westmoreland duidelijk had gemaakt dat hij alleen achter het plan stond als hem voldoende versterkingen zouden worden gegeven, om het uit te kunnen voeren zonder verzwakking elders. De bronnen verschaften geen opheldering over de vraag of ook Thaise troepen betrokken zouden zijn bij de voorgenomen invasie.

Laotianen en Europeanen die op de hoogte zijn van de natuurlijke en politieke jungles van Laos, zeggen dat het plan nu even dom is als een jaar geleden, zelfs als Amerikaanse troepen door Thaise vervangen worden. Militair zou het betekenen dat de Pathet Lao-soldaten en partizanen op eigen terrein zouden vechten, waar een sympathiserende bevolking hen zou steunen. Bij de laatste redelijk vrije verkiezingen in dat land, in 1958, behaalden de Neo Lao Haksat (politieke afdeling van de Pathet Lao) en een verwante links-neutralistische partij 62% van de te bezetten zetels in de Nationale Vergadering; het antwoord van de Verenigde Staten op deze uitslag was beëindiging van de kolossale maandelijkse subsidie aan de Laotiaanse regering en tegelijkertijd vergroting van de stroom wapens en geld naar de rechtse generaals. Als direct gevolg van deze Amerikaanse maatregel was de regering gedwongen af te treden en Pathet Lao-ministers werden uit de kortstondige coalitie verwijderd. Sinds die tijd is met de jaren de aanhang van de Pathet Lao gegroeid. En het Pentagon is nog steeds de allervoornaamste recruteringsagent van de Pathet Lao.

Dit volk is verbitterd door de onophoudelijke Amerikaanse bombardementen op hun dorpen,

de 'ontbladering' van hun rijstvelden en de wouden waar ze jagen - niet alleen in bolwerken van de Pathet Lao, maar ook 'bij vergissing' in andere gebieden. Het zou naïef zelfbedrog zijn te geloven dat deze mensen, na twee jaar onder een aanhoudende hagelbui van Amerikaanse bommen te hebben geleefd, anders dan sympathiek staan tegenover de Pathet Lao. Toch beweren de Amerikanen in Vientiane dat ze dat geloven. Ze wijzen op de rijstvoorraden waarop de Pathet Lao beslag legt en op de inlijving van de dorpsjongens bij de Pathet Lao - lasten die natuurlijk onder alle omstandigheden moeilijk zijn te dragen - en zij blijven beweren dat er algemene ontevredenheid heerst in door de Pathet Lao beheerste gebieden. Ze wijzen op de meer dan 200.000 vluchtelingen die naar West-Laos zijn gekomen, waar ze door de Amerikaanse Hulporganisatie worden verzorgd en ondergebracht.

Ik sprak met een van die vluchtelingen, bood hem een lift aan in mijn auto op weg nr 13 tussen Paksane en Thakhek en zette hem af bij een tijdelijk tentenkamp vlakbij een vernielde brug over één van Laos' ontelbare rivieren. Pas enkele weken tevoren was hij daar aangekomen. Hij sprak wat Frans en dus vroeg ik hem over de oorlog. Zijn glimlach verdween en zijn gezicht werd een uitdruktingsloos masker. "Elke dag komen de vliegtuigen. De mensen zijn bang om in het veld te werken. . . Mijn kind verloor haar been. . . Lieten ze ons maar met rust. Soms trek ik er op uit om te vechten. Soms schiet ik op de vliegtuigen." Dit zijn de mensen die het 'communisme' ontvluchten en ruilen voor een aardig, maar vreemd en niet vertrouwd dorp in de Vrije Wereld.

Veel vluchtelingen verlaten hun huizen niet vrijwillig. Hele dorpen in de 'kill zone' zijn met geweld geëvacueerd. Door de Verenigde Staten getrainde commando's komen, soms begeleid door hun Amerikaanse adviseurs, in het holst van de nacht een dorp binnen om de boeren met het geweer in de rug naar hun nieuwe huizen in gebied van de koninklijke regering te begeleiden. Waar dat maar mogelijk is, wordt getracht de dorpsbevolking te verspreiden over verschillende vluchtelingenkampen. Dit is duidelijk geen operatie die alleen uit menslievende overwegingen wordt uitgevoerd. Want wanneer de hele bevolking van een streek je vijand is, is er slechts één alternatief voor uitroeiing: hergroepering. De Fransen probeerden het in Algerije. De Amerikanen proberen het in Zuid-Vietnam.

Zuidoost-Laos, het strijdtoneel in het plan om 'een brug te slaan' tussen Thailand en de zee, is niet het gunstigste gebied voor militaire operaties. Naar het oordeel van veel waarnemers hier, zou voor het bezetten en bezet houden ervan een groot contingent gevechts- en bevoorradingsstroepen noodzakelijk zijn, en zelfs dan zouden partizanenacties in de bergen en dichte wouden het voortdurend onveilig maken. Het zuidoosten is ook het gebied waar een zeer doeltreffend werkende inheemse guerrillabeweging ontstaan is, een uitzondering in Laos. Die is nauw verbonden met de Pathet Lao, beheerst de bergen rondom het Bolovens Plateau, en wordt gevreesd door de ongelukkige soldaten van de koninklijke regering. De beweging wordt geleid door een aristocraat van de stam der Kha's, Sithone Komadam, wiens familie reeds drie generaties lang tegen de blanken strijdt. Maar een overzicht van de moeilijkheden die Thaise of Amerikaanse binnendringers te wachten staan, zou niet volledig zijn zonder te spreken over het grootste struikelblok: de Noordvietnamezen.

De rol van Hanoi

Laos is altijd een bufferstaat geweest tussen vijandige machten aan zijn grenzen. Invallen van de buurlanden schijnen, op enkele belangrijke uitzonderingen na, meer ingegeven te zijn door de militaire noodzaak om hun bedreigde grenzen te beschermen dan door het verlangen Laos voorgoed te veroveren. Zo is het ook nu nog. Welke plannen de Vietnamezen ook hebben met betrekking tot een eventuele heerschappij over Indochina, het is niettemin een militaire noodzaak van het grootste belang voor Noord-Vietnam om zijn lange westgrens te beschermen tegen een vijandig buurland.

De Amerikaanse ambassade heeft geweigerd commentaar te geven op het aantal Noordvietnamese troepen in Laos en verwees verslaggevers naar de zeer overdreven officiële Laotiaanse schatting van "25.000 man geregelde troepen", wat geen enkele zichzelf respecterende waarnemer ernstig neemt (Amerikaanse schattingen liepen zelfs tot 40.000 man). Ten eerste zijn er weinig gedocumenteerde rapporten geweest over gevechtshandelingen van Noordvietnamese eenheden in Laos sinds 1965 en wat zou het nut van een groot garnizoen zijn als het niet de bedoeling was het te gebruiken? Daarnaast wijst de recente geschiedenis van een militaire patstelling in Laos, tenminste tot juni 1967, op het mogelijke bestaan van een overeenkomst tussen Hanoi en Washington om geen grote operaties uit te voeren in de bufferzone Laos - hoewel het koninklijke leger en de Pathet Lao met steun van hun helpers elkaar

voortdurend stukken land bevechten respectievelijk om tijdelijk militair voordeel te behalen. Onder deze omstandigheden hoeft Hanoi geen grote aantallen geregelde soldaten in Laos in te zetten; als het nodig zou zijn, zou het binnen enkele dagen een divisie naar de Vlakte der Kruiken kunnen brengen.

Voorspel van een invasie in Noord-Vietnam?

Souvanna Phouma is met al zijn gehoorzaamheid aan de Amerikanen thans even sterk gekant tegen een Amerikaanse of door de Verenigde Staten gefinancierde invasie in Laos als hij een jaar geleden was. "Wij hebben niet genoeg strijdkrachten om het gebied dat door de Pathet Lao en de Viet Minh beheerst wordt, te bezetten", zei hij me tijdens een interview in maart van dit jaar. "Maar we willen ook geen vreemde troepen op ons grondgebied. We hebben al Vietnamezen op ons grondgebied en dat is genoeg." Er zijn in Laos duizenden Amerikaanse 'militaire attachés', maar wat hij bedoelde was duidelijk. Hij waarschuwde de Verenigde Staten om zijn militaire operaties geheim te houden en te beperken. Een piloot van Air America in een bar in Vientiane had het hier juist ook over. "Als de prins niet met ons mee wil doen, kunnen we hem gewoon afzetten. We zijn nu eenmaal in een oorlog gewikkeld." Gelukkig maakt deze piloot de politiek niet uit, en men zou zeggen dat de Verenigde Staten zich wel twee keer zouden bedenken alvorens een zo nuttig man als Souvanna Phouma uit te schakelen - vooral omdat zijn ideeën hier zelfs in conservatieve kringen grote invloed hebben. In het begin van dit jaar hield de uiterst conservatieve president van de Nationale Vergadering, Phoui Sananikone, een veelzeggende toespraak, hoewel die nauwelijks in de publiciteit is gekomen. "In militair opzicht", zei hij, "geloof ik dat we slechts de aanvallen van de verdraders (Pathet Lao) moeten afslaan en van de vreemdelingen, die hen helpen (Noordvietnamezen). Dit om te vermijden dat de strijd zal leiden tot gevaar voor verwoesting van het land. . . In politiek opzicht moeten we niet vergeten dat wij in de ogen van de wereld een neutraal land zijn. Daarom moeten wij, zelfs als we genoodzaakt zijn de vijandelijke agressie keer op keer af te slaan, ervoor waken dat de strijd zich niet uitbreidt aan de grenzen, die vastgelegd zijn in de Geneefse akkoorden 1962." Als we bedenken dat dit komt uit de mond van dezelfde Phoui Sananikone die, als delegatieleider bij de conferentie in Genève van 1954, bekend stond om zijn samenwerking met de Amerikaanse autoriteiten en over wie het gerucht gaat dat hij de CIA heeft geholpen bij de moord op een invloedrijke neutralistische minister - dan is dit een zeer belangrijke verklaring. "Ondanks alles", zegt Souvanna, "hebben de akkoorden van Genève een zekere waarde." Deze mening wordt gedeeld door de regeringen van de meeste landen, kennelijk ook van de landen die ze in het geheim schenden. Al is Laos' neutraliteit een fictie, al hebben de akkoorden Laos geen vrede gebracht en ziet het er niet naar uit dat ze vrede tot stand brengen, ze hebben in ieder geval het conflict kunnen beperken.

Hoezeer Laos ook van de oorlog te lijden heeft gehad, het is nog steeds een bufferstaat, niet een belangrijk slagveld. Wat de buurlanden betreft, men geeft algemeen toe dat China geen plannen heeft met het grondgebied van Laos, al verleent het in geringe mate steun aan de Pathet Lao - zelfs een hoge officier op het VS-gezantschap erkent dat. Hoewel Thailand zeker van plan is zijn economische en politieke invloed in Laos te vergroten, staat het niet op het punt het te annexeren. Noord-Vietnam heeft troepen in Laos, maar niets wijst erop dat het een krachtmeting wil forceren. Maar als de as Amerika-Thailand Laos binnenvalt, zou dat allemaal wel eens kunnen veranderen. Vrijwel alle goedingelichte waarnemers zijn het erover eens dat Noord-Vietnam krachtig zou optreden om de dreiging af te wenden: eerst door de invasie in het zuiden het hoofd te bieden, daarna door op te trekken naar de Mekong in het noorden. Dan zouden de Verenigde Staten zich niet op één, maar twee extra fronten in moeilijkheden bevinden - Noord-Laos en Zuid-Laos; en zelfs als alleen Thaise troepen de invasie zouden uitvoeren, zouden de Verenigde Staten vroeg of laat tussenbeide moeten komen om ze weer uit de moeilijkheden te halen. Wat zou dan het doel kunnen zijn van zo'n plan? Is het bijvoorbeeld mogelijk dat Washington van plan is een directe confrontatie uit te lokken in Laos tussen Amerikaanse en Thaise troepen enerzijds en Noordvietnamese troepen anderzijds? En is het mogelijk dat Washington, door de aanval voor te stellen als antwoord op 'Noordvietnamese agressie', een geschikt voorwendsel zal krijgen om een invasie uit te voeren in Noord-Vietnam? We hebben al eerder gezien dat zelfmoordneigingen de vrije teugel werd gelaten. En inderdaad bestaan er plannen, die serieus overwogen worden, voor de invasie van Noord-Vietnam.

(De schrijver vervolgt met een uiteenzetting van de in omloop zijnde plannen in militaire

kringen om een invasie in Noord-Vietnam te houden en een confrontatie met China uit te lokken. Zijn beschouwingen lopen parallel met die van Prof. Schurmann, zoals gepubliceerd in VB II nr 3 (8-7-'67). Hij besluit dan met:)

Want als het doel niet is direct militair voordeel te behalen in Vietnam of zelfs in Laos, als de voorgestelde invasies van Laos en Noord-Vietnam niet anders zijn dan listen, zij het kostbare, om een directe confrontatie met China uit te lokken op Vietnamees grondgebied, dan zijn alle militaire en politieke bezwaren niet langer belangrijk voor de plannenmakers in Washington en zullen onze leiders alleen gehoor geven aan argumenten van eigen kracht en kracht van de tegenstander. En macht, zoals een van de hoofdrolspelers gezegd heeft, komt nog steeds uit de loop van een geweer.

VIETNAM DEBAT

Wij zullen verder geen aandacht meer besteden aan de 25 augustus jl. gehouden Vietnam-debatten in de Tweede Kamer. Het weekblad de Groene van 2 september heeft de toespraak van minister Luns in z'n geheel afgedrukt en in het weekblad Radikaal van 31 augustus hebben alle ingediende moties gestaan evenals de redevoering van het PSP-Kamerlid A. G. van der Spek. Ook Vrij Nederland e. a. hebben er ruimschoots aandacht aan besteed.

VERKIEZINGEN IN ZUID-VIETNAM

Twee van de drie Nederlandse waarnemers bij de Zuidvietnamese verkiezingen hebben bij het ter perse gaan van dit nummer van het Vietnam Bulletin verslag uitgebracht over hun bevindingen. H. J. Neuman in de Tijd (en, in interviewvorm, in het Parool en de Volkskrant) en Paul van 't Veer in het Vrije Volk. Hun bezwaren tegen de gang van zaken bij de verkiezingen zijn bekend:

- uitschakeling van kansrijke kandidaten vooraf;
- een bundel van 48 biljetten (voor de senaatsverkiezingen) waar niemand wijs uit kon worden;
- tekorten aan bepaalde stembiljetten op sommige stembureaus;
- dubbele en driedubbele oproepkaarten aan betrouwbaar geachte burgers (vooral militairen);
- het niet bijhouden van wie reeds gestemd heeft;
- het stemmen van militairen in gesloten pelotonformatie (soms in speciaal voor hen ingerichte stembureaus;

- de onmogelijkheid voor de vertegenwoordigers van de burgerkandidaten om in verafgelegen gebieden controle uit te oefenen door de afwezigheid van een voldoende groot partijapparaat van deze kandidaten;
- de onmogelijkheid verafgelegen stembureaus te controleren voor de buitenlandse waarnemers door de gebrekkige vervoersfaciliteiten; etc.

In tegenstelling tot beide Nederlandse waarnemers waren de door president Johnson gestuurde waarnemers zeer enthousiast over de gang van zaken bij de verkiezingen. De Observer (3-9-'67) zegt o. a. het volgende over de werkwijze van het Amerikaanse waarnemersteam:

"Het waarnemersteam, waarin zich drie (Amerikaan-

Kaartje van de gebieden waar volgens gegevens uit Saigon bij de afgelopen verkiezingen gestemd is. Men vergelijk het kaartje met de gebieden onder controle van resp. het Nationale Bevrijdingsfront en de regering in Saigon, zoals dat voor de Mekongdelta uit dezelfde bron te vinden is in VB I nr 19 (18-2-'67).

se) senatoren en drie gouverneurs bevonden, heeft, met weinige uitzonderingen, een door de Amerikaanse ambassade en de regering in Saigon uitgestippeld programma gevolgd. Wat ze gezien hebben, kan worden afgeleid uit een bezoek dat door een groep onder leiding van een gouverneur gisteren (1 sept.) aan een provinciehoofdstad werd gebracht. Op het hoofdkwartier van de (wsch militaire, red. VB) leiding van de provincie werden lokale vertegenwoordigers van drie burgerkandidaten voor het presidentschap voor de waarnemers geleid. In de aanwezigheid van de provinciale autoriteiten werden zij via tolken ondervraagd en hadden geen klachten. Later sprak een Franssprekende correspondent met één van hen alleen. De man zei dat naar zijn gevoel de vertegenwoordiger van de lijst Thieu-Ky een voorkeursbehandeling van de autoriteiten had gekregen, vooral op het gebied van vervoer, hetgeen in de provincie een groot probleem is, en dat op sommige werkers voor de burgerkandidaten druk was uitgeoefend. Maar wat, zo vroeg hij, kon men voor een dergelijk gehoor uit zijn mond verwachten?"

De lijst van Thieu en Ky won met 34,8% van de uitgebrachte stemmen (of 28% van de ingeschreven kiezers). Het aantal ingeschreven kiezers bedroeg 5,8 miljoen, terwijl het totaal aantal inwoners van Zuid-Vietnam van kiesgerechtigde leeftijd, zo is althans uit de International Herald Tribune (6-9-'67) op te maken, 8,7 miljoen bedraagt. De lijst van Thieu en Ky werd tweede in Saigon en in een aantal andere grotere steden. Zij werd daarentegen met grote meerderheid nummer één in de gebieden die voor een groot deel onder de controle van het Bevrijdingsfront staan, namelijk de Mekongdelta en het Centrale Bergland.

De onofficiële einduitslag van de presidentsverkiezingen (Int. Her. Trib. 5-9-'67):

Nguyen Van Thieu - Nguyen Cao Ky	1.638.902	35%
Truong Dinh Dzu-Tran Van Chieu	800.285	17%
Phan Khac Suu - Phan Quang Dan	502.732	11%
Tran Van Huong - Mai Tho Truyen	462.638	10%
Ha Thuc Ky - Nguyen Van Dinh	346.573	7%
Totaal aantal uitgebrachte stemmen	4.703.313	

TROEONG DINH DZOE

Tot ieders verbazing behaalde de politiek onbekende Troeong Dinh Dzoe bij de Vietnamese verkiezingen de tweede plaats: 17% van de stemmen, tegen 35% voor Thieu. Na de uitschakeling van de door de boeddhisten gesteunde Au Troeong Tanh was Dzoe de meest uitgesproken vredeskandidaat, al manifesteerde hij zich eerst als zodanig ná de aanvaarding van zijn kandidatuur, misschien om het lot van Tanh te ontlopen, misschien ook om zich, toen het zonder gevaar kon, van de niet geringe aanhang van Tanh te verzekeren. "Het vredesprogramma van Dzoe, zoals tijdens de campagne opgediend, was nogal een hutspot: hij stelde een staakt-het-vuren met Hanoi voor, een staken van de bombardementen in Noord- en Zuid-Vietnam, de-escalatie van de kant van Hanoi, ronde-tafel-conferenties met Hanoi, opnieuw bijeenroepen van de conferentie van Genève, en vertegenwoordiging van Noord- en Zuid-Vietnam in de VN." (Herald Tribune, 5-9-'67) "Het trefwoord van Dzoe was 'vrede', zijn symbool een witte duif, en bij boeren zijn eenvoudige trefwoorden en symbolen vaak effectiever dan ingewikkelde programma's." (Herald Tribune, 5-9-'67) Dzoe's levensloop staat beschreven in de Christian Science Monitor van 6-9. Hij is een succesvolle advocaat en miljonair, opgeleid in Hanoi voor de Tweede Wereldoorlog, die gedurende de verzetsstrijd tegen de Fransen vaak communistische en andere anti-Franse revolutionairen pro deo heeft verdedigd. Eén hiervan was Nguyen Huu Tho, nu voorzitter van het Nationale Bevrijdingsfront, waarmee Dzoe in Hanoi persoonlijk bevriend was, en die zich niet alleen tegenover de Fransen, maar later ook tegenover president Diem van Zuid-Vietnam te verantwoorden had. Dzoe beweert nog steeds in contact te staan zowel met Hanoi als met het Bevrijdingsfront. Hij was een verklaarde vijand van Diem, die hem in 1963 vier maanden gevangen heeft gehouden, en hem bovendien van oplichting beschuldigde. In het begin van dit jaar is hij verder door het speciale militaire gerechtshof ervan beschuldigd Amerikanen te hebben afgeperst. Over deze beweerde malversaties is tot nu toe geen proces geweest.

Voor en na de verkiezingen verweet Dzoe zijn tegenstanders Thieu en Ky verregaand bedrog

bij de verkiezingen. Aan de andere kant hangt hem volgens Neuman (Volkskrant, 6-9-'67) nog steeds een vervolging wegens valsheid in geschrifte boven het hoofd, en zou hij daarmee politiek gehanteerd kunnen worden. Verder beweert generaal Loan, hoofd van de politie in Zuid-Vietnam en vriend van Ky, dat de Vietcong in sommige gebieden de bewoners heeft gedwongen voor Dzoe te stemmen (Trouw, 8-9-'67). De Christian Science Monitor (6-9-'67) twijfelt "of de regering hem een plaats in de regering zou willen aanbieden, of dat hij die zou willen aanvaarden". De Manchester Guardian Weekly (7-9-'67) verwacht echter dat "ten eerste het grote aantal stemmen voor Dzoe bewijst dat de Vietnamese stemmers niet geheel en al apathisch zijn. Velen accepteren de oorlog niet zonder meer als iets dat eeuwig door moet gaan... Ten tweede is het succes van Dzoe een hint waar de generaals rekening mee zullen hebben te houden."

KATHOLIEKE MINDERHEID WINT ABSOLUTE MEERDERHEID BIJ DE SENAATSVERKIEZINGEN

Op 3 september jl. werden naast de presidentsverkiezingen ook verkiezingen voor de 60 zetels van de senaat gehouden. De Christian Science Monitor (30-8-'67) gaat in op de ingewikkelde procedure die bij deze senaatsverkiezingen werd gehanteerd. Er zijn 48 lijsten met elk tien namen. De kiezer moet uit dit boekwerkje 6 lijsten kiezen en dus zes maal zijn stem uitbrengen. Een groot aantal onbekende figuren stelde zich plotseling kandidaat omdat zij hoopten in de wirwar van namen een kans te maken in de senaat te komen. Belangrijke kandidaten trokken zich terug, bang om in de verwarring te zullen verliezen. De militaire junta steunde op landelijk niveau zes lijsten. Deze lijsten werden niet door het staatshoofd Nguyen Van Thieu en premier Ky uitgekozen maar door zes leden van de invloedrijke commissie voor Militaire Zaken van de junta. De plaatselijke militaire autoriteiten kregen, aldus de Monitor, opdracht deze lijsten in het geheim te steunen.

De Franse Figaro meldt over de Senaatsverkiezingen (8-9-'67): "Het is zeker niet onjuist te praten over een lotery wanneer lijst nummer één - van de 48 - die van generaal buiten dienst Tran Van Don ongeveer één miljoen stemmen op zich verenigt en de twee daarop volgende lijsten respectievelijk 700.000 en 600.000. Een twaalftal daarop volgende lijsten hebben ongeveer 500.000 stemmen behaald. In werkelijkheid was het grootste deel van de kandidaten onbekend bij de bevolking, terwijl de senaatsverkiezingen plaatsvonden met landelijke lijsten. Een groot aantal kiezers heeft dan ook ongetwijfeld op goed geluk een keuze gemaakt uit de 48 lijsten." Als eindresultaat van de verkiezingen voor de senaat kwam een overwinning uit de bus van de katholieke minderheid (ongeveer 1.2 miljoen op de + 12 miljoen inwoners van Zuid-Vietnam). Drie Rooms Katholieke lijsten van 10 kandidaten ieder, zo meldt de International Herald Tribune (11-9-'67) werden gekozen. "Individuele leden van andere lijsten zijn ook katholiek, waardoor de katholieken een meerderheid hebben ofschoon zij slechts 10 procent van de bevolking uitmaken. Zij zijn over het algemeen extreem rechts en worden niet beroerd door het oecumenisme dat elders in de wereld zo welig tiert. Zij zullen waarschijnlijk eerder hun oude twisten met de boeddhisten ophalen dan geneigd zijn tot samenwerking. Om de zaak nog gecompliceerder te maken: Generaal Thieu is zelf een boeddhist die zich tot het katholicisme bekeerd heeft." (Int. Her. Trib. 11-9-'67). Generaal Ky is ook katholiek. De Herald Tribune verwacht niet dat de senaat de tegen de presidentsverkiezingen door 8 van de 11 lijsten ingediende klachten gegrond zal verklaren.

Paniek onder Amerikanen in Saigon

TRAN VAN HOEONG DREIGT ZICH TERUG TE TREKKEN

door Huib Hendrikse (Trouw, 4-9-'67)

Tran Van Hoeong, de belangrijkste burgerkandidaat voor het presidentschap van Zuid-Vietnam, heeft tot het einde van de verkiezingscampagne de militaire machthebbers beschuldigd van allerlei oneerlijke praktijken om de generaals Thieu en Ky met zoveel mogelijk stemmen te laten winnen. "Aan een hele dag zou ik nog niet genoeg hebben om alle trucs van de regering van Thieu en Ky op te sommen," zei Tran Van Hoeong, die bij de bevolking van Saigon bekend staat als een volkomen onkreukbare figuur en ook bij de Amerikaanse autoriteiten in Zuid-Vietnam zeer goed staat aangeschreven. Deze 64-jarige rechtse politicus is burgemeester van Saigon geweest en was van 1 november 1964 tot 27 januari 1965 premier van Zuid-

Vietnam. Hij heeft deze functies niet gebruikt om zich te verrijken, wat nogal gebruikelijk is in Zuid-Vietnam. Toen Tran Van Hoeong premier werd, reed hij op de fiets naar het regeringsgebouw. Hij bezat geen auto. Zijn eerlijkheid en zijn eenvoud hebben hem als burgerkandidaat voor het presidentschap zeer populair gemaakt in Saigon, waar de verkiezingscampagne zich hoofdzakelijk heeft afgespeeld. De boeren van Zuid-Vietnam, die met hun gezinnen tachtig procent van de bevolking vormen, hebben de elf kandidaten voor het presidentschap niet te zien gekregen.

Een van de belangrijkste trucs van Thieu en Ky was volgens Tran Van Hoeong dat "de meerderheid van de Vietnamese troepen twee stemkaarten heeft ontvangen". Hij wees er op dat er plotseling 390.000 meer stemkaarten waren uitgegeven dan er kiezers waren geregistreerd. Het was in Zuid-Vietnam een algemeen bekend feit dat de soldaten van het Zuidvietnamese leger het consigne hadden ontvangen om generaal Thieu tot president te kiezen en vice-marschalk Ky tot vice-president. Het was gemakkelijk te controleren of de militairen het hun gegeven 'stemadvies' zouden opvolgen. Iedere kiezer ontving elf stembriefjes. Het briefje met de namen van de 2 mannen, die hij tot president en vice-president koos, moest in een enveloppe worden gedaan. De enveloppe moest in de stembus worden gedeponeerd. Door te kijken welke tien stembriefjes naar de afvalbak gingen, kon direct worden nagegaan hoe iemand gestemd had. Tran Van Hoeong, die maar al te goed weet hoe de verkiezingen voor de grondwetgevende vergadering vorig jaar september zijn verlopen, heeft er op gewezen dat er in vele gebieden van Zuid-Vietnam helemaal niet gestemd zal worden: "Zogenaamd om redenen van veiligheid worden de stemkaarten van de kiezers ingezameld en wordt er voor hen gestemd. Dit is een heel gewone praktijk."

Schoten

De burgerkandidaat Phan Kac Soeoe, die drie maanden president van Zuid-Vietnam is geweest, heeft vorige week onthuld dat een op het platteland veel voorkomende praktijk is dat de kiezers worden gedwongen om hun ongebruikte stembriefjes af te geven aan de plaatselijke autoriteiten, die altijd militairen zijn. Als die dan vinden dat de verkiezingen niet naar wens verlopen, laten ze buiten het stemlokaal enige schoten lossen of een handgranaat ontploffen. De kiezers vluchten dan weg, want zij denken dat de Vietcong een aanval doet. Ondertussen zorgen de militaire autoriteiten er dan voor dat de 'goede' stembriefjes in voldoende hoeveelheden in de stembus terecht komen.

Tran Van Hoeong heeft herhaaldelijk zijn beschuldigingen moeten herhalen dat er teveel stemkaarten waren uitgegeven voor het dictatoriale regime van Thieu en Ky het nodig vond te reageren. Een regeringswoordvoerder deelde tenslotte met een effen gezicht mee dat het door 'administratieve vergissingen' mogelijk was dat sommige soldaten twee stemkaarten hadden ontvangen. De regering had echter, zo voegde hij er aan toe, de waarschuwing uitgegeven dat iedereen, die twee keer probeerde te stemmen, zou worden vervolgd.

Tran Van Hoeong nam uiteraard geen genoegen met dit meer dan belachelijke verweer. Hij sprak van de 'tyrannie der regering' en hoopte op de steun van de Amerikaanse en andere buitenlandse waarnemers, die naar Zuid-Vietnam gekomen waren om te controleren of de verkiezingscampagne wel eerlijk verliep. Tran Van Hoeong maakte vorige week woensdag bekend dat hij hen in contact kon brengen met Zuidvietnamese militairen, die twee stemkaarten hadden ontvangen. Toen de buitenlandse waarnemers geen aandacht schonken aan zijn herhaalde klachten, besloot hij plotseling zijn kandidatuur voor het presidentschap in te trekken.

Zware druk

De Amerikaanse verslaggever Daniel Southerland van het persbureau UPI berichtte vrijdag uit Saigon dat dit besluit van Tran Van Hoeong vooral onder de Amerikaanse diplomaten in Zuid-Vietnam een ware paniek deed ontstaan. Zonder Tran Van Hoeong als kandidaat konden de Amerikanen moeilijk blijven volhouden dat de presidentsverkiezingen vrij en echt democratisch zouden zijn. Er werd daarom zware druk uitgeoefend op de 64-jarige politicus om mee te blijven doen.

Tran Van Hoeong, die een voorstander is van de aanwezigheid der Amerikaanse troepen in Zuid-Vietnam, was kwaad over de Amerikaanse druk, maar hij besloot het spel toch maar te blijven meespelen. Als reden gaf hij op: "Ik ga door, omdat zoveel mensen mij zijn komen zeggen dat ik hun enige hoop ben. Ik wil hen niet in de steek laten."

Misschien was Tran Van Hoeong bang dat de Amerikanen weg zouden trekken uit Zuid-Viet-

nam, als de verkiezingen al te openlijk zwendel bleken te zijn. Een aantal Amerikaanse senatoren heeft daar op aangedrongen. Misschien was Tran Van Hoeong ook bang voor de wrekende hand van generaal Ngoejen Ngoc Loan, de chef van de geheime politie en een van de beste vrienden van premier Ky. Begin juli al was Tran Van Hoeong bang door agenten van generaal Loan vermoord te zullen worden. En generaal Loan had laten weten dat iedereen, die de verkiezingen zou saboteren, zonder vorm van proces zou worden neergeschoten. Het is niet zo moeilijk om een tegenstander te vermoorden in Zuid-Vietnam. De politie kan altijd de Vietcong de schuld geven.

CORRECTIES

In VB nr. 6 (19-8-'67) stond in het artikel "Het werk van Thich Nhat Hanh" dat de aanval op de school van Thich Nhat Hanh in Saigon had plaats gevonden op 24 april 1964. Dit moet zijn: 24 april 1967.

In VB II nr. 4 (22-7 '67) werd het boekje 'Vietnam, aspecten van een tragedie' genoemd met een aantal auteurs die daarin bijdragen hadden geleverd. De redactie stelt het op prijs te verduidelijken dat de ongunstige kwalificatie die aan het boekje in het algemeen werd gegeven niet van toepassing is op de afzonderlijke bijdragen van hen die niet werden genoemd, m.n. o.a. niet op de goedgedocumenteerde bijdrage van de medewerker van het Polemologisch Instituut te Groningen, Mr. Everts.

Het kaartje op pagina 10 van dit nummer is uit de Christian Science Monitor (6-9 '67) De zwart aangegeven gebieden staan onder regeringscontrole.

DRUKWERK

Frankering bij abonnement
Amsterdam

H.G.J. Zonnenberg
Postbus 187
UTRECHT 1

25

Afz.: Vietnam Bulletin
p/a ASVA
Weesperstraat 51
Amsterdam-4

HOLLAND